

**ŽEMĖS IR MAISTO ŪKIO BŪKLĖS
2009 METŲ SAUSIO–RUGSĖJO MĖN. APŽVALGA**

Žemės ūkio produktų gamyba, supirkimas, kainos

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, 2009 m. sausio–rugsėjo mėn., palyginti su 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu, gyvulininkystės produktų gamyba mažėjo: kiaušinių surinkta 10 proc., gyvulių ir paukščių (gyvojo svorio) paskersta 8 proc., pieno primelžta 6 proc. mažiau.

Žemės ūkio produktų gamyba ir supirkimas visuose ūkiuose sausio–rugsėjo mėn., tūkst. t

	2007 m.	2008 m.	2009 m.	2009 m., palyginti su 2008 m., padidėjimas, sumažėjimas (-), %
G a m y b a				
Paskersta gyvulių ir paukščių (gyvojo svorio)	250	231	213	-8
Primelžta pieno	1 729	1 746	1 647	-6
Surinkta kiaušinių, mln. vnt.	707	702	633	-10
S u p i r k i m a s				
Grūdai	1 151,2	1 665,1	1 943,8	17
Bulvės	6,8	28,0	27,8	-1
Daržovės	20,5	41,9	41,7	-1
Vaisiai	42,3	22,4	13,2	-41
Gyvuliai ir paukščiai (gyvojo svorio)	202,5	181,7	158,3	-13
(skerdenos svorio)	128,8	116,4	101,0	-13
Natūralus pienas	1041,4	1061,1	990,2	-7
Kiaušiniai, mln. vnt.	364,8	337,9	331,4	-2

Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

2009 m. sausio–rugsėjo mėn. grūdų supirkta 1 943,8 tūkst. t arba 17 proc. daugiau. Gyvulių ir paukščių skerdenos svorio supirkta 101 tūkst. t (gyvojo svorio – 158,3 tūkst. t) arba 13 proc. mažiau, iš jų: galvijų supirkta 7 proc. mažiau, kiaulių – 33 proc. mažiau, paukščių – 2 proc. mažiau nei pernai. Natūralaus pieno supirkta 990,2 tūkst. t arba 7 proc. mažiau.

Statistikos departamento duomenimis, žemės ūkio produktų supirkimo kainos 2009 m. rugsėjo mėn., palyginti su 2008 m. rugsėjo mėn., sumažėjo 22,9 proc., nes augalininkystės produktų supirkimo kainos sumažėjo 28,7 proc., o gyvulių ir gyvulininkystės produktų – 19,9 proc. Iš augalininkystės produktų daugiausia atpigo grūdai – 29,4 proc., augalai skirti perdirbti – 29 proc., daržovės – 34,1 proc., bulvės – 26,2 proc. Iš gyvulių ir gyvulininkystės produktų atpigo natūralus pienas – 30,4 proc., kiaulės – 15,1 proc., paukščiai – 15,1 proc., galvijai – 14,9 proc.

2009 m. rugsėjo mėn., palyginti su 2009 m. rugpjūčio mėn., žemės ūkio produktų supirkimo kainos padidėjo 2,1 proc., nes gyvulių ir gyvulininkystės produktų padidėjo 3,3 proc., o augalininkystės produktų kainos sumažėjo 0,4 proc.

Užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais

Išankstiniais Statistikos departamento duomenimis, 2009 m. sausio–rugsėjo mėn., palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų eksportas sumažėjo 11,6 proc., importas – 19,2 proc. Nors žemės ūkio ir maisto produktų eksporto vertė ir sumažėjo, dar sparčiau mažėjant žemės ūkio ir maisto produktų importui, teigiamas prekybos balansas sudarė 801,9

mln. Lt. Žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota už 5,7 mlrd. Lt, o tai sudarė 19,4 proc. viso Lietuvos eksporto.

Lietuvos užsienio prekyba žemės ūkio ir maisto produktais, mln. Lt

Rodikliai	2008 m. sausio–rugsėjo mėn.	2009 m. sausio–rugsėjo mėn.	2009 m., palyginti su 2008 m., padidėjimas, sumažėjimas (–), %	Žemės ūkio ir maisto produktų dalis bendrame eksporte/importe, proc.	
				2008 m.	2009 m.
Eksportas	6 407,1	5 666,3	–11,6	14,9	19,4
Importas	6 017,6	4 864,4	–19,2	10,5	14,7
Balansas	389,5	801,9	2,1 k.	x	x
Apyvarta	12 424,7	10 530,7	–15,2	x	x

Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

Daugiausia žemės ūkio ir maisto produktų eksportuota į Rusiją (24,7 proc.), Latviją (15,5 proc.), Vokietiją (9,8 proc.).

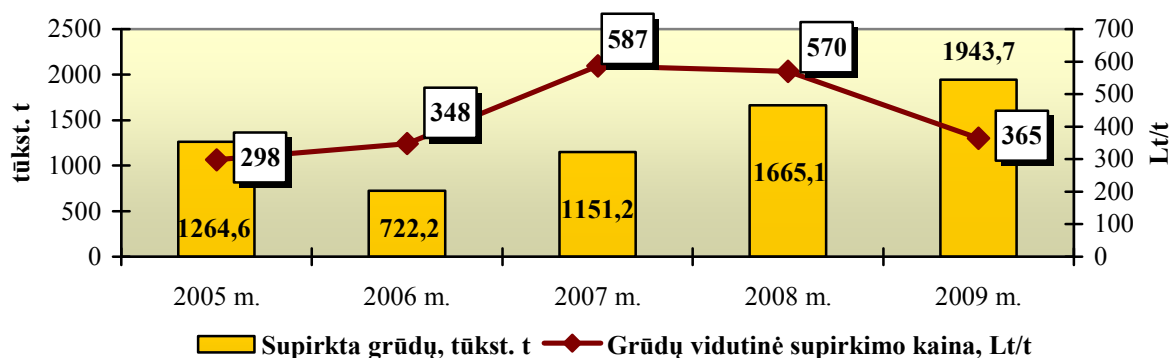
Grūdų sektorius

Negalutiniais duomenimis, išaugintas grūdinių augalų derlius 2009 m. sudarė apie 3,7 mln. t, rapsų – apie 0,4 mln. t.

Pagal Tarptautinės grūdų tarybos spalio mėn. prognozę, pasaulinis grūdų derlius 2009/2010 metais gali siekti 1 760 mln. t arba 1,8 proc. mažesnis negu 2008/2009 m.

Statistikos departamento duomenimis, 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. iš šalies augintojų supirkta 1 943,7 tūkst. t grūdų arba 17 proc. daugiau, palyginti su praėjusiais metais. Vidutinė grūdų supirkimo kaina sudarė 365 Lt už toną ir sumažėjo, palyginti su praėjusiais metais, daugiau negu trečdaliu. Tačiau dėl parduoto didesnio grūdų kiekio už juos gautos pajamos sumažėjo ne taip ženkliai, t. y. ketvirtadaliu.

Grūdų supirkimas ir supirkimo kainos sausio–rugsėjo mėn.

Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

Gerokai daugiau (33 proc.), palyginti su praėjusiais metais, supirkta rapsų sėklų – 316,1 tūkst. t už 265,2 mln. Lt. Vidutinė rapsų supirkimo kaina sumažėjo 34 proc., o už rapsus gautos pajamos – 12 proc.

Per š. m. sausio–rugsėjo mėn. į kitas šalis išvežta 1 045,2 tūkst. t Lietuvoje išaugintų grūdų, kurių vertė 526,3 mln. Lt ir 180,5 tūkst. t rapsų (vertė – 173,9 mln. Lt). Kaip ir ankstesniais metais, daugiausia išvežta kviečių – 750,6 tūkst. t arba beveik 72 proc. išvežto grūdų kiekio. Palyginti su praėjusiais metais, grūdų išvežimas iš Lietuvos padidėjo 14 proc. Lietuvoje išauginti kviečiai buvo vežami net į Kongą, Libiją, Mauritaniją, Maroką, Egiptą, Alžyrą, Turkiją, taip pat į Europos Bendrijos valstybes.

Grūdų eksporto–importo balansas yra teigiamas. Per 9 šių metų mėnesius į šalį įvežta tik 56,8 tūkst. t grūdų (įskaitant kukurūzus).

Per š.m. sausio–rugsėjo mėn. šalies grūdus perdirbančios įmonės pagamino 194,5 tūkst. t įvairių rūšių miltų ir 16 tūkst. t kruopų. Palyginti su praėjusiais metais, miltų gamyba padidėjo 1,2 proc., o kai kurių rūšių kruopų nežymiai sumažėjo. Mažiau pagaminta kvietinių, iš jų ir manų kruopų, tačiau grikių kruopų – daugiau.

Miežių pasiūla intervencijai labai intensyvi nuo intervencinio laikotarpio pradžios (š. m. lapkričio 1 d.). VĮ Lietuvos žemės ūkio ir maisto produktų rinkos reguliavimo agentūros 2009-11-17 duomenimis, intervencijai pasiūlyta 66,5 tūkst. t miežių.

Vaisių ir daržovių sektorius

Išankstiniais duomenimis, 2009 m. daržovėmis buvo užsėta 14 tūkst. ha (panašiai kaip ir 2008 m.). Laukiamas bendras daržovių derlius ~ 310 tūkst. t, t. y. nedaug mažesnis negu praėjusiais metais. Gyventojų poreikiai Lietuvoje išaugintomis daržovėmis metų bėgyje tenkinami netolygiai. Daržovių auginimas sukonzentruotas stambiuose specializuotuose ūkininkų ūkiuose. Pagal šių metų pasėlių deklaravimo duomenis, minėtuose ūkiuose auginama 3,3 tūkst. ha daržovių, t. y. maždaug ketvirtadalis auginamo šalyje daržovių ploto.

2009 m. per devynis mėn. daržovių supirkta apie 42 tūkst. t arba tiek pat, kiek buvo supirkta 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu.

Sodai ir uogynai 2009 m. auginami 28 tūkst. ha plote. Specializuotuose sodininkystės bendrovių bei ūkininkų ūkiuose pagal šių metų pasėlių deklaravimo duomenis sodai ir uogynai augo 12,3 tūkst. ha plote. Preliminariais duomenimis, vaisių bei uogų derlius 2009 m. sieks apie 120 tūkst. t.

Kol kas specializuotuose bendrovių ir ūkininkų sodininkystės ūkiuose išauginama tik nedidelė dalis (12–15 tūkst. t) desertinių obuolių, kurie tinka ilgam saugojimui ir realizuojami žiemos laikotarpiu (tai sudaro trečdalį vidaus rinkos poreikio), tačiau daugėja stambesnių specializuotų ūkininkų ūkių, kuriuose veisiamų sodų ir uogynų plotai užima nuo 10 iki 40 ha ir daugiau.

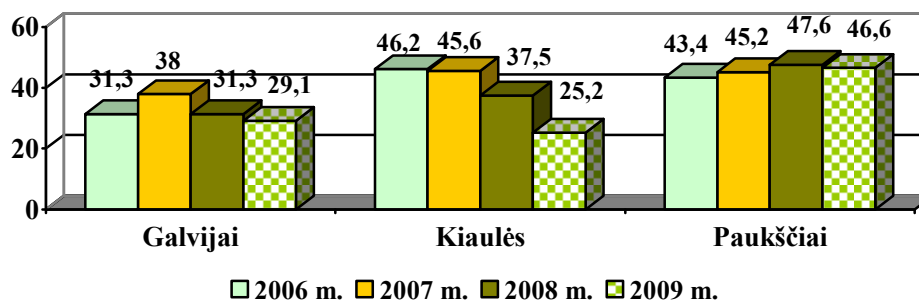
2009 m. per 9 mėn. vaisių buvo supirkta 13,2 tūkst. t arba beveik per pusę mažiau negu 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu, nes kritus rinkoje koncentruotų sulčių kainai, sumažėjo ir joms skirtų obuolių paklausa.

Mėsos sektorius

Statistikos departamento duomenimis, 2009 m. per tris ketvirčius gyvulių ir paukščių skerdenos svoriu supirktą 101 tūkst. t arba 13 proc. mažiau, palyginti su 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu. Galvijų supirktą 29,1 tūkst. t arba 7 proc. mažiau, tačiau šalies apsirūpinimas savos gamybos galvijiena aukštas – sudaro 205 proc.

Kiaulių supirktą 25,2 tūkst. t arba 33 proc. mažiau. Kiaulių supirkimas šalyje sumažėjęs dėl kiaulių augintojų sugebėjimo išlaikyti pakankamai aukštą kainos lygį (apie 10–20 proc. didesnę negu vidutinė ES šalių narių kaina) ir gyvų kiaulių eksporto į Rusiją didelių apimčių. 2009 m. per tris ketvirčius paukščių supirktą 46,6 tūkst. t. arba 2 proc. mažiau negu 2008 m. per tą patį laikotarpį.

Supirktą ir paskersta gyvulių ir paukščių pagal rūšis
sausio–rugsėjo mėn., tūkst. t skerdenos sv.

Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

Galvijų supirkimo kainos Lietuvoje š. m. sausio–rugsėjo mėn. buvo 13 proc. žemesnės negu praėjusiais metais ir sudarė 68 proc. vidutinės ES kainos. Šiomet jos buvo 6,60 Lt už skerdenos kg, tuo tarpu 2008 m. – 7,37 Lt. Už bulių skerdenos kilogramą mokama vidutiniškai apie 69 proc. europinės kainos, už telyčių – 65 proc., o už karvių – 75 proc., tuo tarpu 2008 m. tuo pat laikotarpiu Lietuvoje mokamos kainos už galvijienos skerdenos kg sudarė kiek didesnę dalį vidutinės ES kainos: už bulius buvo mokama 77 proc., už telyčias – 68 proc., už karves – 76 proc. europinės kainos.

2009 m. per tris ketvirčius eksportuota 18,3 tūkst. t galvijienos, t. y. 2 proc. daugiau negu pernai per tą patį laikotarpį. Apie 70 proc. viso eksportuoto kiekio išvežta į ES šalis (pagrindinės rinkos – Nyderlandai, Vokietija, Švedija, Italija), apie 30 proc. – į Rusiją, Baltarusiją ir Ukrainą (su eksporto grąžinamosiomis išmokomis). 2009 m. per tris ketvirčius importuota 1,4 tūkst. t galvijienos. Tai sudaro 33 proc. pernykščio kiekio atitinkamu laikotarpiu.

Kiaulių supirkimo vidutinė kaina š. m. sausio–rugsėjo mėn., palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, mažesnė 5,5 proc. ir siekė 5,63 Lt už kg skerdenos. Palyginti su vidutine ES kaina, Lietuvoje buvo mokama 11 proc. daugiau. Tačiau, nors ir esant žymiai aukštesnei kainai Lietuvoje, gyvų kiaulių eksportas iš Lietuvos didėja.

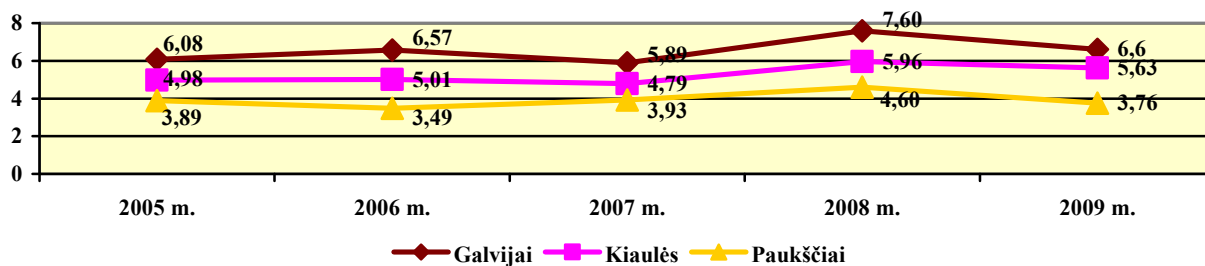
2009 m. per tris ketvirčius gyvų kiaulių eksportuota 418,2 tūkst., tai 33 proc. daugiau negu 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu. Apie 93 proc. visų kiaulių išvežama į Rusiją. Gyvų kiaulių eksportas į Rusiją trumpam buvo sustabdytas, nustačius klasikinio kiaulių maro atvejį Lietuvoje. Tačiau, panaikinus ligos židinį, po daugelio laboratorinių ir klinikinių tyrimų kiaulių eksportas į Rusiją buvo

atnaujintas. Kiaulienos eksportuojama nedaug: per 2009 m. tris ketvirčius – 2,9 tūkst. t arba tiek pat kaip ir pernai.

Apsirūpinimas savos gamybos kiauliena tesiekia 48 proc., o Lietuvoje tradiciškai kiaulienos vartojama daug – 3 kg daugiau negu vidutiniškai ES (46,2 kg), todėl dideli jos kiekiai importuojami. 2009 m. per tris ketvirčius kiaulienos importas, palyginti su praėjusiais metais, išliko panašus ir sudarė 53,9 tūkst. t.

Paukščių skerdenėlių vidutinė kaina š. m. sausio–rugsėjo mėn. sumažėjo 18 proc. ir buvo 3,76 Lt už kg, tuo tarpu pernai atitinkamu laikotarpiu – 4,60 Lt už kg. Per š. m. tris ketvirčius iš Lietuvos išvežta 13,2 tūkst. t paukštienos arba 17 proc. daugiau, palyginti su 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu. Gyvų naminių paukščių išvežta 4,8 mln. (iš jų 4,6 mln. į trečiąsias šalis), t. y. apie 22 proc. mažiau negu pernai. Per š. m. tris ketvirčius į Lietuvą importuota 18,8 tūkst. t paukštienos arba 18 proc. mažiau. Gyvų naminių paukščių importuota 3,2 mln., t. y. apie 22 proc. mažiau negu pernai per tą patį laikotarpį.

Gyvulių ir paukščių vidutinės supirkimo kainos sausio–rugsėjo mėn., Lt už kg skerdenos sv.

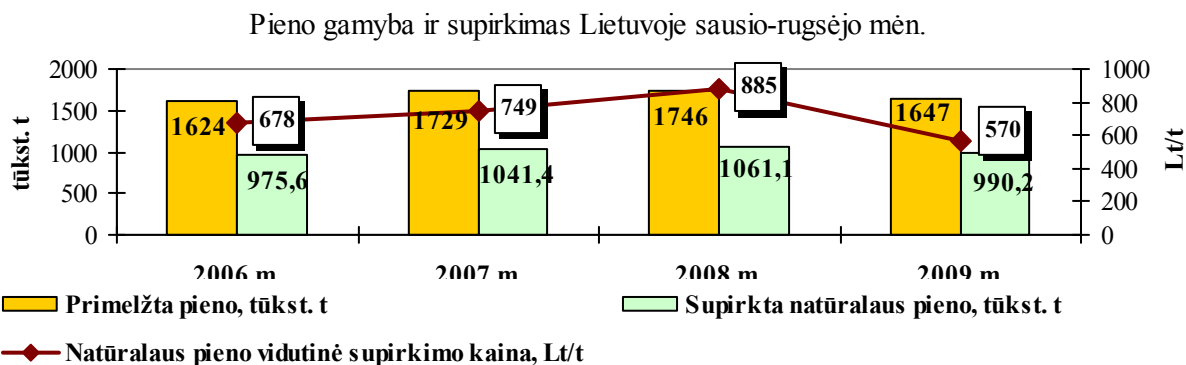
Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

Gyvulių registro duomenimis, 2009 m. per 10 mėn. iš Lietuvos išvežta 124,3 tūkst. veršelių, jų eksportas paaugo 7 proc., palyginti su 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu. Taigi galvijų banda ir toliau mažėja. 2009 m. lapkričio 1 d. Lietuvoje buvo laikoma 706,7 tūkst. galvijų arba 5,5 proc. mažiau negu 2008 m. lapkričio 1 d., kai jų buvo 747,8 tūkst. Skersti skirtų bulių (vyresnių kaip 12 mėn. amžiaus) per metus padidėjo 2 proc. ir lapkričio 1 d. buvo 47,1 tūkst.

Pieno sektorius

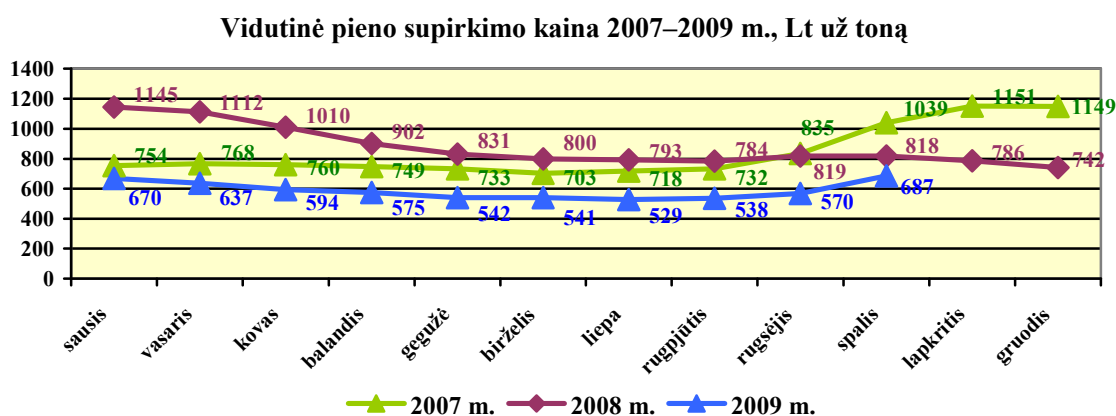
Pieno supirkimas ir supirkimo kainos. 2009 m. per sausį–rugsėį supirkta 990,2 tūkst. t natūralaus pieno, 6,8 proc. mažiau negu per 2008 m. atitinkamą laikotarpį.

Pieno supirkimo kaina sausį–rugsėį siekė 570 Lt/t ir buvo 36 proc. mažesnė už 2008 m. laikotarpio vidutinę natūralaus pieno kainą (885 Lt/t).

Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

Nuo 2008 m. pradžios prasidėjęs pieno supirkimo kainos mažėjimas 2009 m. viduryje pasiekė žemiausią tašką ir nuo rugpjūčio mėn. pieno kaina pradėjo augti.

Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

Žaliavinio pieno importas. Per 2009 m. sausį–rugsėį importuota perdirbti 128,4 tūkst. t pieno arba 15 proc. mažiau, palyginti su 2008 m. tuo pačiu laikotarpiu. Importuoto pieno perdirbimas sudarė 11,5 proc. viso perdirbto pieno Lietuvoje.

Karvių ir pieno gamintojų skaičius. 2009 m. spalio 1 d. Lietuvoje buvo laikoma 367,4 tūkst. karvių; ūkių, laikančių karves, buvo 102,3 tūkst. Per devynis mėnesius laikomų karvių skaičius sumažėjo 12,75 tūkst., o ūkių – 5,5 tūkst.

Bemaž 71 proc. pieno ūkių sudaro 1–5 karvių laikytojai, tačiau šių gamintojų parduodamas pieno kiekis sudaro tik 16,4 procentų šalyje supirkto pieno kiekio.

Bendrosios nacionalinės pardavimo perdirbti pieno kvotos vykdymas. Per 2008–2009 kvotos metus bendroji nacionalinė pieno pardavimo perdirbti kvota buvo įvykdyta 84 proc., o pardavimo tiesiogiai vartoti – 56 proc. Per 2009–2010 kvotos metų šešis mėnesius (2009 m. balandį–rugsėį) pieno pardavimo perdirbti kvota buvo įvykdyta 43,1 proc. (praėjusiais kvotos metais – 48,3 proc.).

Pieno gaminių gamyba. 2009 m. sumažėjus pieno supirkimui ir importui, Lietuvos pieno perdirbimo įmonės perdirbo 8 proc. mažiau pieno, palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu. 2009 m. I–IX mėn., palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, dėl paklausos trūkumo sumažėjo beveik visų pagrindinių pieno produktų gamyba. Produktų, parduodamų į intervenciją, gamyba išaugo (2009 m. I–IX mėn., palyginti su praėjusių metų tuo pačiu laikotarpiu, 1,9 karto padidėjo lieso

pieno, 1,5 karto – sviesto gamyba). Šviežių sūrių pagaminta 8,3 proc. daugiau (padidėjo jų eksportas į ES (Italiją)).

Pieno produktų pardavimai vidaus rinkoje ir eksportas. 2009 m. sausį–rugsėį pieno produktų parduota už 1 527 mln. Lt arba 13,8 proc. mažiau, palyginti su 2008 m. atitinkamu laikotarpiu. 52 proc. visų pardavimų sudarė pardavimai vidaus rinkoje, kurie 2009 m. sausį–rugsėį sumažėjo 6,3 proc. (vertine išraiška). Atėmus pardavimus į intervenciją, pardavimai vidaus rinkoje sumažėjo 17 proc. Pardavimų sumažėjimą lėmė pieno produktų kainų sumažėjimas. Per metus (2009 m. rugsėį, palyginti su 2008 m. rugsėju) pieno produktų įmonių kainos sumažėjo 19 proc., mažmeninės pieno produktų kainos sumažėjo 9,9 proc.

Lietuvos pieno perdirbimo įmonės eksportavo pieno produktų už 782,2 mln. Lt, tai yra 17 proc. mažiau negu praėjusiais metais. Labai pastebimai (2,3 karto) sumažėjo lieso pieno miltelių eksportas. Grietinėlės eksportas sumažėjo 13 proc., pieno konservų – 15 proc., sviesto – 2 proc. Eksportas padidėjo: šviežių sūrių (16 proc.; eksportas padidėjo į ES šalis (Italiją)), laktozės (27 proc.), išrūgų miltelių (11 proc.).

Pieno gaminių eksporto kainos žemiausią kainų lygį buvo pasiekusios birželio–liepos mėn. Rugsėį eksporto kainos padidėjo 2,5 proc., palyginti su rugpjūčio mėn., tačiau dar buvo 7,3 proc. mažesnės, palyginti su 2008 m. rugsėju.

Kainų problemos. 2008 m. prasidėjusi pasaulinė finansų krizė stipriai palietė Lietuvos pieno ūkį. Per 2009 m. sausį–rugsėį pieno gamintojų pajamos už parduotą pieną sumažėjo 376 mln. Lt (40 proc.), palyginti su 2008 m. sausiu–rugsėju. Tuo tarpu pieno gamybos kaštai pastaraisiais metais labai išaugo. Išaugus paskolų palūkanų normoms, ypač sunkioje padėtyje yra atsidūrę ūkininkai, kurie vykdo ūkių modernizavimo projektus, dalyvauja ES remiamose ūkių modernizavimo programose.

Nuo 2009 m. vidurio pieno produktų rinkose jau pastebima atsigavimo ženklų, pieno produktų kainos pradėjo kilti. ES rinkoje spalį sviesto kaina buvo 33 proc. didesnė negu birželį, o lieso pieno miltelių – 20 proc. Okeanijos šalyse pieno produktų kainos išaugo dar daugiau: spalį sviesto kaina buvo 48 proc. didesnė negu birželį, o lieso pieno miltelių – 32 proc.

Augant pasaulinėms pieno produktų kainoms, Europos Komisija 2009 m. spalio 22 d. sumažino eksporto subsidijas, o lapkričio 5 d. panaikino beveik visiems pieno produktams (paliktos tik sviestui (subsidijos dydis – 501 Lt už toną) ir vienos rūšies pieno konservams (subsidijos dydis – 154 Lt už toną).

Nuo lapkričio 20 d. subsidijos ir šiems pieno gaminiams panaikintos.

Augant pieno produktų kainoms, pieno supirkimo kaina taip pat pradėjo augti. 2009 m. spalį pieno supirkimo kaina siekė 687 Lt už toną ir buvo 20,5 proc. didesnė negu rugsėį, tačiau, palyginti su praėjusių metų spalio mėn., ji išlieka 16,7 proc. mažesnė. Pieno supirkimo kainos augimą lemia ir žymiai sumažėjusi žaliavinio pieno pasiūla: spalį pieno supirkta 10,9 proc. mažiau, palyginti su praėjusių metų spalio mėn.

Siekiant stabilizuoti padėtį rinkoje, Lietuvos pieno perdirbimo įmonės aktyviai naudojo ES rinkos reguliavimo priemones. Per šiuos metus (iki lapkričio 1 d.) pieno produktų eksportuotojams už eksportuotus pieno produktus išmokėta 13,98 mln. Lt, iš jų Lietuvos įmonėms išmokėta 10,39 mln. Lt. Pieno perdirbimo įmonės nuo š. m. kovo 1 d. iki lapkričio 1 d. į intervenciją pardavė 1,87 tūkst. t sviesto ir 12,39 tūkst. t lieso pieno miltelių (iš viso už 85,89 mln. Lt). Nuo rugsėjo į intervenciją sviesto nebesiūloma, o spalio 22 d. vykusiame konkurse nebebuvo pasiūlyta ir LPM.

Siekiant pagerinti pieno gamintojų ekonominę padėtį, Žemės ūkio ministerija papildomoms nacionalinėms tiesioginėms išmokoms už pieną skyrė 121 mln. Lt. Išmokos dydis – 87 Lt už t, t. y. didžiausias EK leistinas dydis. Europos Komisijos leidimas, leidžiantis mokėti šias išmokas, gautas 2008-07-24. Išmokos už pieną išmokėtos š. m. liepos–rugsėjo mėn.

Pieno gamintojų galių rinkoje stiprinimas. Viena opiausių problemų pieno sektoriuje – silpnos pieno gamintojų galios rinkoje. Pieno gamintojai, būdami silpnai organizuoti, nesugeba pasipriešinti perdirbėjų spaudimui dėl kainų. Siekiant sustiprinti pieno gamintojų galias rinkoje, Žemės ūkio ministerija ėmėsi remti alternatyvių prekybos vietų kūrimą (ūkininkų turgeliai ir kitos prekyvietės), skatina ūkininkus pačius gaminti produktus ir tiekti rinkai (prekiauti prekybos tinklą parduotuvėse, dalyvauti konkursuose parduodant produktus viešosioms įstaigoms ir pan.). **Žemės ūkio ministerijos tinklalapyje www.zum.lt sukurta nauja rubrika „Kam reikia pieno, vaisių ir daržovių?“.** Joje patalpinta detalesnė informacija apie pieno ir pieno produktų, vaisių ir daržovių pirkimą pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymą. Siekiant palengvinti tiekimą į rinką sąlygas, Valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba supaprastino pieno ir pieno gaminių pardavimo tiesiogiai iš ūkių reikalavimus.

Žemės ūkio ministerija aktyviai skatina ir remia pieno gamintojų kooperaciją. Investicinė parama kooperatinėms pieno perdirbimo įmonėms kurti yra numatyta Kaimo plėtros 2007–2013 metų plano pakeitimuose (parama būtų skiriama iš lėšų, skirtų „naujų iššūkių“ ir problemų, iškeltų bendrosios žemės ūkio politikos „Sveikatingumo patikros“ metu, sprendimui). Šia priemone siekiama kelių tikslų. Visų pirma, pieno perdirbimo pramonė bus labiau diversifikuota, išplėstas gaminamos produkcijos asortimentas, o tai sumažins kainų kritimo riziką. Antra, pieno gamintojai užsitikrins alternatyvią pieno pardavimo galimybę ir turės garantijas, kad visas pienas, pagamintas jų ūkiuose, bus supirktas ir perdirbtas. Ir trečia, padidėjus konkurencijai pieno perdirbimo sektoriuje, visos įmonės, veikiančios šioje rinkoje, bus priverstos efektyvinti gamybą. Be to, intensyvėjant konkurencijai žalio pieno rinkoje, atsirastų prielaidos augti pieno gamybai.

Maisto produktų ir gėrimų gamyba

Statistikos departamento išankstiniais duomenimis, 2009 m. sausio–rugsėjo mėn., palyginti su 2008 metų tuo pačiu laikotarpiu, daugumos maisto produktų ir gėrimų pramonės šakų gamybos apimtys mažėjo. Kai kuriose pramonės šakose gamyba sumažėjo nežymiai, išskyrus alkoholinių gėrimų pramonę: degtinės bei likerio gaminių gamyba sumažėjo 31,2 proc., o putojančių vynuogių

vyno gamyba krito net 54,9 proc. Maisto produktų ir gėrimų pramonės gamybos apimčių sumažėjimui nemažą įtaką turi bendras Lietuvos ekonomikos nuosmukis.

Paruoštų arba konservuotų produktų iš daržovių ir vaisių (be sulčių ir pomidorų padažų) per 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. pagaminta 5,1 proc., mažiau negu per 2008 m. tą patį laikotarpį. Gamybos apimčių mažėjimui turėjo įtakos sumažėjusi paklausa bei pardavimai. Nekoncentruotų vaisių ir daržovių sulčių gamyba 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. sumažėjo 35,4 proc.

Acto gamyba per 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. padidėjo 11,6 proc. Nors bendrai acto gamyba ir padidėjo, tačiau jo pardavimai sumažėjo 65 proc., eksportas – 84 proc.

2009 m. per 9 mėn. pagaminta ir realizuota apie 30 proc. mažiau spiritinių gėrimų, palyginti su 2008 m. 9 mėn. Putojančio vyno pagaminta 55 proc. mažiau, realizuota 30 proc. mažiau, Lietuvoje realizuota 26 proc. mažiau. Pagaminta 8 proc. mažiau fermentuotų gėrimų, realizuota 11 proc. mažiau, Lietuvoje realizuota 18 proc. mažiau. Iš šių gėrimų grupės 40 proc. padidėjo putojančių fermentuotų gėrimų gamyba. Šie gėrimai sudaro beveik 20 proc. nuo visų pagamintų fermentuotų gėrimų kiekio. Iš viso jų realizuota 9 proc. daugiau, tačiau Lietuvoje – 18 proc. mažiau. Beveik 40 proc. realizuoto kiekio eksportuota.

Vermuto pagaminta 5 proc. daugiau, realizuota 7 proc. daugiau. Tai vienintelė grupė gėrimų, kurių per 2009 m. 9 mėn. realizuota daugiau, palyginti su 2008 m. 9 mėn.

Alaus gamyba sumažėjo 6 proc., jo realizuota 5 proc. mažiau, palyginti su 2008 m. 9 mėn.

Mažiau pagaminta ir realizuota visų kitų nealkoholinių gėrimų.

Per analizuojamąjį laikotarpį pagaminta 20 proc. mažiau neskrudinto salyklo, Lietuvoje jo realizuota 44 proc. mažiau, 38 proc. realizuoto salyklo eksportuota. Skrudinto salyklo pagaminta 6 proc. mažiau, eksportuota 43 proc.

2009 m. per 9 mėn. Lietuvos cukraus gamintojai supirko 100,2 tūkst. t 17,4 proc. cukringumo cukrinių runkelių ir pagamino 12,6 tūkst. t baltojo cukraus. Palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, pagaminta 10,5 karto daugiau baltojo cukraus dėl to, kad cukraus gamybos sezonas buvo pradėtas apie 10 d. anksčiau negu pernai.

Lietuvos cukraus gamintojai pardavė 79,9 tūkst. t baltojo cukraus – 54,2 tūkst. t pardavė Lietuvos ir 25,7 tūkst. t Europos Sąjungos vartotojams. Lietuvos cukraus fabriku pardavimai sumažėjo apie 2,8 proc., o pardavimai ES vartotojams padidėjo apie 5,1 proc.

2009 m. sausio–rugsėjo mėn. vidutinė mažmeninė cukraus kaina buvo 3,26 Lt už kg. Palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu, mažmeninė cukraus kaina padidėjo apie 1,2 proc. Cukraus gamintojų 2009 m. 9 mėn. cukraus vidutinė pardavimo kaina buvo 2,05 Lt už kg. Cukraus gamintojų pardavimo kaina pamažėjo apie 1 proc.

Margarino gamyba 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. sumažėjo 3,7 proc., o pardavimai – 4,3 proc.

Majonezo gamyba per 2009 m. analizuojamąjį laikotarpį sumažėjo nežymiai – 1 proc.

Miltinės ir cukrinės konditerijos gaminių gamyba per 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. sumažėjo 11,4 proc. Daugumos miltinės bei cukrinės konditerijos gaminių atskirų produktų grupių gamybos apimtys ir pardavimai sumažėjo nuo 12 iki 20 proc.

Per 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. duonos ir pyrago kepinių gamyba sumažėjo 6,1 proc. Iškepta mažiau: ruginės bei kitos duonos – 5,4 proc., pyrago kepinių – 10,1 proc. Duonos–pyrago kepinių gamybos bei vartojimo sumažėjimui turėjo įtakos per pastarąjį laikotarpį padidėjusios jų kainos.

Kviečių krakmolo gamyba per 2009 m. analizuojamąjį laikotarpį padidėjo 25,6 proc. Kviečių krakmolo gamintojams – AB „Amilina“ – nuolat gerinant produkcijos kokybę ir palaikant pastovius ryšius su didžiausiomis Europos ir pasaulio popieriaus kompanijomis, lietuviškam kviečių krakmolui pavyko iškovoti tarptautinį pripažinimą.

Per 2009 m. sausio–rugsėjo mėn. buvo pagaminta daugiau kaip 2 tūkst. t rafinuoto rapsų aliejaus.

Pagrindinių maisto pramonės gaminių gamyba

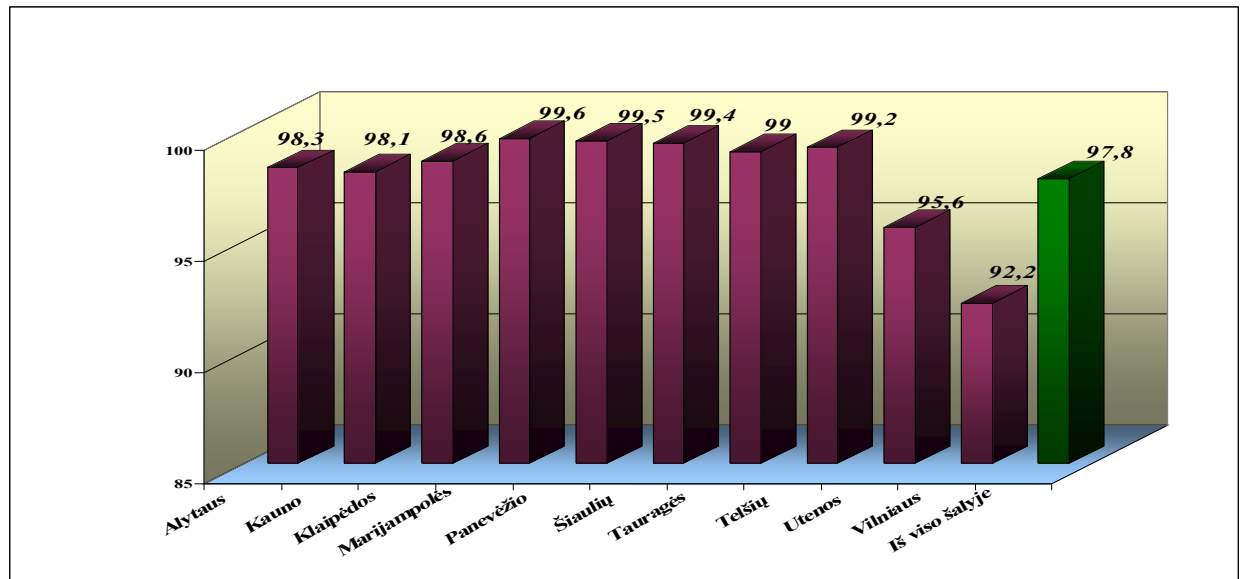
Gaminių pavadinimas	Mato vnt.	Pagaminta sausio–rugsėjo mėn.		2009 m. palyginti su 2008 m., padidėjimas, sumažėjimas (-), %
		2008 m.	2009 m.	
Paruošti arba konservuoti produktai iš daržovių ir vaisių (be sulčių ir pomidorų padažų)	tūkst. t	15,8	15,0	-5,1
Vaisių ir daržovių sultys	mln. l	9,9	6,4	-35,4
Majonezas	tūkst. t	10,0	9,9	-1,0
Margarinas	tūkst. t	8,2	7,9	-3,7
Krakmolas (kviečių)	tūkst. t	43,4	54,5	25,6
Duona ir pyrago gaminiai	tūkst. t	127,2	119,4	-6,1
Cukrus	tūkst. t	1,2	12,6	10,5 k.
Konditerijos gaminiai	tūkst. t	35,9	31,8	-11,4
Actas	tūkst. dal	227,9	254,3	11,6
Degtinės ir likerio gaminiai	tūkst. dal alc. 100 %	1089,2	749,2	-31,2
Putojantis vynuogių vynas	tūkst. dal	386,6	174,5	-54,9
Alus	mln. dal	23,5	22,1	-6,0
Natūralūs mineraliniai ir aeruoti vandenys	mln. dal	13,9	13,5	-2,9
Nealkoholiniai gėrimai	mln. dal	11,1	10,5	-5,4
Salyklas (neskrudintas)	tūkst. t	68,6	55,0	-19,8

Šaltinis. Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės, 2009.

Piliečių nuosavybės teisių į žemę atkūrimas Lietuvoje iki 2009 m. spalio 1 d.

Nuo žemės reformos pradžios iki 2009 m. spalio 1 d. priimta 735,7 tūkst. sprendimų atkurti nuosavybės teises į 3,9 mln. ha žemės, miško ir vandens telkinių. Tai sudaro 97,8 proc. piliečių prašymuose nurodyto ploto, į kurį pateikti visi nuosavybės teisę įrodantys ir giminytės ryšį su turėtos žemės savininku patvirtinantys dokumentai. Iš viso kaimo vietovėse nuosavybės teisės neatkurtos 33,9 tūkst. piliečių į 90,3 tūkst. ha žemės ar miško.

Piliečių nuosavybės teisių atkūrimas į žemę, mišką ir vandens telkinius kaimo vietovėse pagal apskritis iki 2009 m. spalio 1 d., proc.

Šaltinis. Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 2009.

Piliečių nuosavybės teisių į žemę, mišką ir vandens telkinius per tris šių metų ketvirčius daugiausia atkurta Vilniaus ir Utenos apskrityse. Nuosavybės teisių atkūrimo pagal plotą procentais Vilniaus apskrityje padidėjo 1,12 punkto, Utenos apskrityje – 0,85 punkto, šalyje – 0,27 punkto.

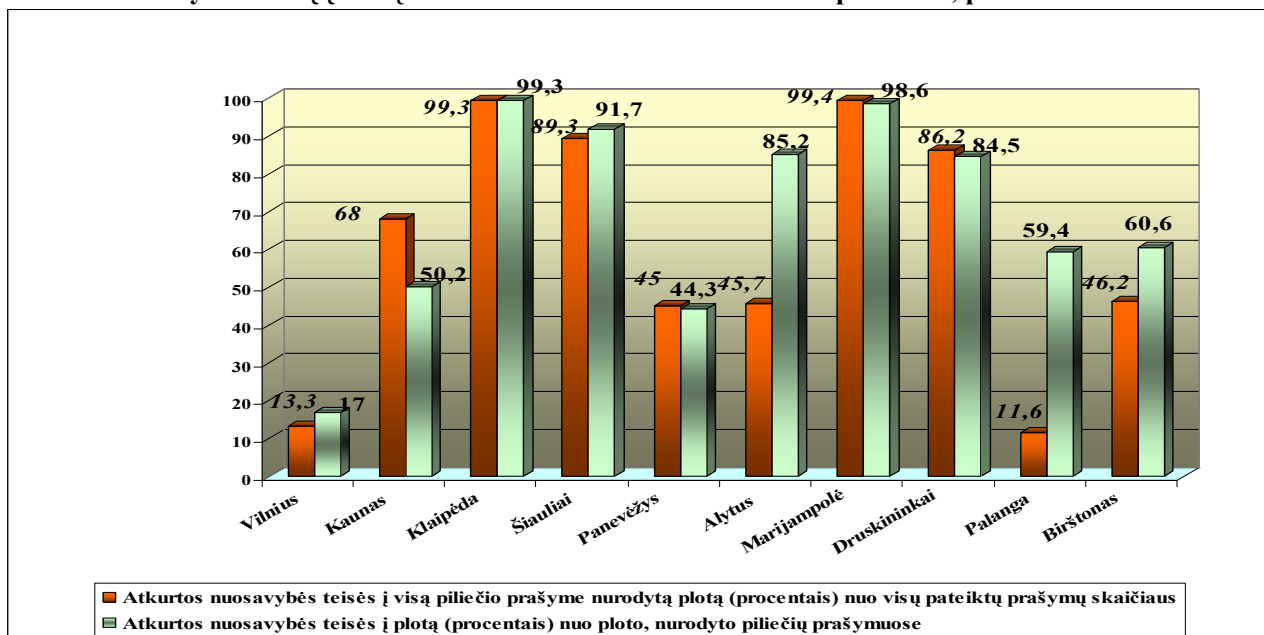
Iki 2009 m. spalio 1 d. asmeninio ūkio žemę privatizavo 244,1 tūkst. piliečių, su 20,7 tūkst. piliečių sudarytos valstybinės žemės nuomos sutartys. Dar neprivatizuota asmeninio ūkio žemė arba nesudarytos nuomos sutartys su 29 tūkst. piliečių. Privatizuota asmeninio ūkio žemė arba sudarytos valstybinės žemės nuomos sutartys dėl 90,2 proc. naudojamo asmeninio ūkio žemės ploto.

Iki 2009 m. spalio 1 d. 25 tūkst. asmenų, pageidaujančių pirkti 430,6 tūkst. ha žemės, yra pateikę dokumentus, įrodančius, kad turi pirmumo teisę įsigyti valstybinės žemės ūkio paskirties žemės ar turi teisę į valstybės paramą ją įsigyjant. Iš pageidaujančių pirkti 48,5 tūkst. ha žemės 524 yra juridinių asmenų. Pagal apskričių viršininkų administracijų pateiktus duomenis, iš viso kaimo vietovėje yra 444,2 tūkst. ha laisvos valstybinės žemės.

Atkurti nuosavybės teises į 42 293 ha žemės miestams iki 1995 m. birželio 1 d. priskirtoje teritorijoje iki 2009 m. spalio 1 d. pateikti 51 264 piliečių prašymai. Nuosavybės teisės į mieste turėtą žemę atkurtos 34 633 piliečiams į 27 856 ha, t. y. 65,9 proc. piliečių prašymuose nurodyto ploto.

Lieka atkurti nuosavybės teises į 14,4 tūkst. ha žemės miestuose.

Nuosavybės teisių į žemę atkūrimas miestuose iki 2009 m. spalio 1 d., proc.

Šaltinis. Nacionalinė žemės tarnyba prie Žemės ūkio ministerijos, 2009.